

Asia: VN/1680/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi puoluelain muuttamisesta (sähköinen palvelu puolueen perustamiseen)

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausuntonne luonnoksesta hallituksen esitykseksi puoluelain 3 §:n muuttamisesta

Sähköisen kannattajakortin keräämisen mahdollistaminen on kauan odotettu parannus, joka tuo puolueiden perustamiseen vastaavan sähköisen toimintatavan kuin muuhunkin viranomaisasiointiin. Petrus Pennasen presidenttiehdokkuuskampanjassa 2017 toteutettiin jo vahvaa sähköistä tunnistusta käyttävä, OM:n kaavan mukaisen PDF-dokumentin tuottava kannatuskorttijärjestelmä (<https://yle.fi/uutiset/3-9924492>). Laki sähköisen allekirjoituksen yleisestä pätevydestä on jo pitkään ollut ristiriidassa sen kanssa, että OM ei virallisesti ole hyväksynyt minkäänlaisia - vahvasti tai heikosti tunnistettuja - sähköisiä kannatuskortteja.

OM:n mukaan sähköisen kannatuskortin käyttö voisi näillä näkymin tulla voimaan ehkä vuoden 2021 alussa. Mahdollisuus perustaa puolueita on kuitenkin demokraattisen oikeusvaltion olennainen ominaisuus, jonka tulee olla käytännössä, ei vain teoriassa mahdollista myös tänä vuonna kuten muulloinkin. Erityinen syy miksi puolueiden perustamisen pitää olla mahdollista juuri tänä vuonna ovat ensi kevään kuntavaalit. Avoin Puolue ry on juuri tässä tilanteessa, ja haluaisi kerätä kannatuskortteja rekisteröityäkseen ennen vaaleja.

Nykyisessä poikkeustilanteessa suuremmat kokoontumiset julkisilla paikoilla on kielletty, yli 70-vuotiaita ja riskiryhmiin kuuluvia ihmisiä on kehoitettu pysyttelemään eristyksissä, ja kaikkia on virallisesti kehoitettu minimoimaan fyysiset kohtaamiset ja pysymään kaukana jos joku ihminen lähestyy. Tässä tilanteessa normaali kampanjointi kannatuskorttien fyysisesti allekirjoittamiseksi kaduilla ja muilla julkisilla paikoilla on sekä käytännössä mahdotonta että viranomaisohjeiden vastaista. Jo pelkkä lomakkeen täyttäminen ja allekirjoittaminen tarjotulla kynällä aiheuttaisi tartuntariskin.

Toisaalta korttien allekirjoittaminen omatoimisestikin on nykyoloissa suurelle osalle väestöä vaikeaa. Monilla ei ole kodeissaan tulostimia, joilla he voisivat tulostaa kannatuskortin sen postitse lähettämistä varten. Useilla työpaikoilla on etätyöpakko, ja kirjastot sekä muut paikat joissa tulostaminen on yleensä mahdollista ovat suljettu. Vaatimus fyysisen kannattajakortin allekirjoittamisesta asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan estäen demokratian toteutumisen.

Yleisötilaisuuksia koskevat rajoitukset kestävät nykyisen tiedon valossa vähintään kesälomakauden yli. Riskiryhmien liikkumista voitaneen rajoittaa jopa vuoden loppuun asti. (https://vnk.fi/artikkeli/-/asset_publisher/hallitus-paivitti-suomen-koronavirusstrategiaa-rajoitustoimia-mahdollista-purkaa-asteittain-ja-hallitusti)

Tilanne, missä puolueen perustaminen vaaleja edeltävänä vuonna on viranomaisjärjestelyjen vuoksi käytännössä mahdotonta on demokraattisten perusoikeuksien vastainen. Kuten muussakin viranomaistoiminnassa, sähköinen asiointi on helppo ja valmis ratkaisu asiaan.

Koska OM:n palvelu on heidän mukaansa jo toteutettu, on sen käyttö avattava välittömästi lomakkeiden keräämistä varten, ja lakiehdotusta muutettava niin, että myös aiemmin palvelulla aikarajojen sisällä kerätyt kortit otetaan huomioon lain tullessa voimaan.

2. Voimassa olevan puoluelain 2 §:n 1 momentin mukaan rekisteröitävällä puolueella tulee olla 5000 eduskuntavaaleissa, kuntavaaleissa tai europarlamenttivaaleissa äänioikeutettua kannattajaa. Nyt lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa ei ole ehdotettu muutosta vaadittujen kannatusilmoitusten määrään. Sen sijaan kannatusilmoitusten keräämiseen käytettävissä olevaa aikaa on ehdotettu lyhennettäväksi yhdestä vuodesta puoleen vuoteen. Mitä mieltä olette puolueen rekisteröimiseen edellytettyjen kannatusilmoitusten määrästä ottaen huomioon sen, mitä esitysluonnoksessa ehdotetaan?

Ehdotettu 5000 kortin määrä kerättäväksi puolen vuoden aikana on järkevä.

3. Jos tämän hallituksen esityksen mukainen laki hyväksytään, oikeusministeriön tarkoitus on jatkaa hanketta siten, että sen toisessa vaiheessa mahdollistettaisiin samantyyppinen sähköinen kannatustenilmaisu myös vaalien valitsijayhdistysten perustamisessa. Tarvittavat vaalilain (714/1998) muutokset tehtäisiin myöhemmin. Mitä mieltä olette tästä?

Jos kannatatte ehdotusta, voitte alustavasti arvioida myös valitsijayhdistysten kannattajamäärien soveltuvuutta sähköisen menettelyn jälkeen. Tällä hetkellä tarvitaan vaalilain mukaan eduskuntavaaleissa valitsijayhdistyksen perustamiseksi vähintään 100 vaalipiirissä äänioikeutettua kannattajaa ja kuntavaaleissa vähintään 10 kunnassa äänioikeutettua kannattajaa sekä europarlamenttivaaleissa vähintään 2000 äänioikeutettua kannattajaa. Presidentinvaalin valitsijayhdistyksen kannattajamäärävaatimus on 20 000 äänioikeutettua ja siitä säädetään perustuslain 54 §:n 3 momentissa.

Mielestämme nykyiset määräraajat voidaan säilyttää uudessa järjestelmässä.

Pennanen Petrus
Avoin Puolue ry - Petrus Pennanen, puheenjohtaja